

Nota voor Gedeputeerde Staten

Natuur en Water

Onderwerp	Intensivering ontwikkelopgave Natuur
Documentnummer	DOC-00730068
Datum	6 februari 2025

0. Samenvatting

Deze nota legt een aantal beslispunten voor inzake de ontwikkelopgave. In het huidige tempo zal de opgave die met het Rijk is afgesproken in het Natuurpact niet (tijdig) gerealiseerd worden. Deze nota biedt aan de hand van een viertal maatregelenpakketten een aantal mogelijkheden om de realisatie te versnellen.

1. Beoogd resultaat (output/outcome)

Gedeputeerde Staten kennis te laten nemen van de voortgang op de Ontwikkelopgave Natuur en het niet behalen van de in het verleden gestelde doelstellingen. Tegelijkertijd het nemen van een besluit om de realisatie van de Ontwikkelopgave te versnellen om de doelstellingen voor zover als mogelijk te verwezenlijken.

2. Toelichting

2.2. Afspraken en realisatietempo

In 2013 hebben provincies en het Rijk samen het Natuurpact gesloten. Hiermee kwamen een aantal bevoegdheden en middelen naar de provincies op het gebied van natuurbeleid.

Eén van de taken die het Rijk naar de provincies delegerde was het ontwikkelen en beheren van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Met het Rijk is afgesproken dat de gezamenlijke provincies uiterlijk in 2027 80.000 ha nieuwe natuur zouden ontwikkelen. Dit wordt “de ontwikkelopgave” genoemd. Het Limburgse aandeel hierin is het ontwikkelen van 3431 ha natuur, waarvan nog 2600 ha in waarde afgewaardeerd moest worden. De overige hectares waren al in eigendom van het Rijk, lagen op de juiste plek en werden ter inrichting overgedragen aan de provincie. Om deze opgave te kunnen realiseren stelde het Rijk (ruil)grond (1877 ha ruilgrond en 644 grond op de juiste plek, tegen betaling van € 21 mln. door de Provincie) en middelen (€ 6,9 mln/jr) beschikbaar.

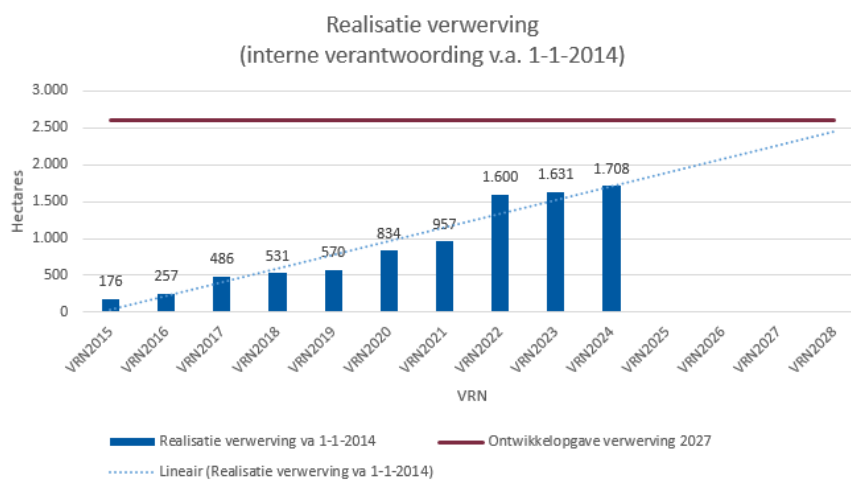
Onder het kopje “juridische aandachtspunten” zijn de verplichtingen in het kader van het Natuurpact kort weergegeven.

Het Natuurpact en dus ook de ontwikkelopgave moet gezien worden in een groter geheel. Dit stelsel moet bijdragen aan de realisatie van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijnen (VHR) opgaven en daarmee het op orde brengen van de natuur. Die opgave bestaat uit een areaalopgave en een kwaliteitsopgave. De ontwikkelopgave draagt bij aan het realiseren van de areaalopgave en daarmee draagt het ook bij aan het voldoen aan de wettelijke opgave om de Europees belangrijke natuur te herstellen. De Europese Natuurherstelverordening, die dit jaar van kracht is geworden, streeft hier ook naar.

Het herstellen van de natuur draagt in combinatie met vermindering van de stikstofemissie ook bij aan de verbetering van de mogelijkheden om vergunningen te verlenen, met name het onderbouwen van de additionaliteit. Randvoorwaarde voor een eenvoudige vergunningverlening is dat de natuur in een goede staat verkeert.

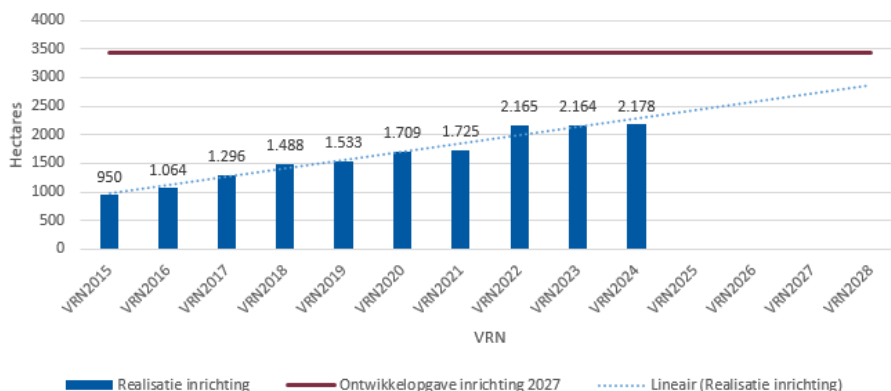
Onderstaande grafieken geven de stand van zaken op 1-1-2024. Er moet nog 892 ha grond worden afgewaardeerd en 1253 ha worden ingericht. In 2024 is een aantal projecten gerealiseerd zoals: Maasduinen – Bergen: 24 ha inrichting nieuwe natuur, Posterholt/Beeselsbroek: 3,8 ha, Reigersbroek 9.6 ha, Landgoed de Hoort 21 ha en diverse percelen omgeving Gerendal/Keutenberg 13,6 ha. De precieze balans voor realisatie in 2024 moet nog worden bepaald.

De grote groei in VRN 2022 betreft vooral een administratief effect door het moment van inboeken van een aantal in de loop van voorgaande jaren gerealiseerde projecten.

Realisatie inrichting
(verantwoording v.a. 1-1-2011)

Een ommissie in de oorspronkelijke cijfers VRN 2017 t/m 2020 (van 1081 ha die al voor 2010 als natuurgebied was ingericht) is in dit overzicht gecorrigeerd.

Uit analyse en uit bovenstaande grafieken blijkt moet geconcludeerd worden dat met de huidige voortgang de doelen in 2027 niet gehaald gaan worden. Zeker niet als gekeken wordt naar het realisatietempo van de afgelopen drie jaren. Het actuele realisatietempo ligt daarvoor te laag.

Zoals uit onderstaande tabel blijkt, hebben ook andere provincies een grote resterende opgave.

Voortgang en inrichtingsambitie NNN per provincie						
Provincie	Verwerving vanaf 2011	Inrichting sinds 2011	Natuur in het NNN			Resterende Inrichtingsambitie
			met SNL subsidie	zonder SNL subsidie	totaal	
Drenthe	3.272	7.577	54.630	7.240	61.870	6.097
Flevoland	8	523	23.781	2.499	26.280	105
Fryslân	1.634	4.397	62.671	20.116	82.788	3.476
Gelderland	3.788	6.463	91.331	42.921	134.252	1.951
Groningen	1.892	4.114	16.381	5.025	21.406	2.700
Limburg	2.501	2.176	30.999	17.974	48.973	1.253
Noord-Brabant	6.016	7.494	82.299	38.046	120.344	7.706
Noord-Holland	3.168	6.064	28.223	24.223	52.447	4.116
Overijssel	3.292	5.526	46.524	13.169	59.692	2.673
Utrecht	1.032	2.502	22.067	9.471	31.538	1.768
Zeeland	652	1.227	20.743	18.107	38.850	646
Zuid-Holland	4.096	2.417	19.797	6.573	26.370	3.156
Totaal	31.350	50.480	499.446	205.365	704.811	35.647

Tabel 6: Voortgang en ambitie inrichting NNN per provincie
Van 'Inrichting sinds 2011' kan een deel al voor 2011 verworven zijn

In het recent door PS vastgestelde “Beleidskader Perspectief voor het landelijk gebied” is aangegeven dat de Natuurpactafspraken (en daarmee de ontwikkelopgave) beschouwd worden als “een harde opgave. Voor de uitvoering van de ontwikkelopgave is in het coalitieakkoord 2023-2027 – Elke Limburger telt!, bepaald dat het verwerven en inrichten van nieuwe natuur, dient te geschieden op basis van vrijwilligheid.

Er zijn gezien bovenstaande dus aanvullende maatregelen nodig om de ontwikkelopgave te realiseren.

Er zijn een aantal redenen te benoemen waarom de realisatie van de ontwikkelopgave natuur niet in 2027 is afgerond, te weten:

- Zelfrealisatie door grondeigenaren valt tegen, mede door beperkte inpasbaarheid van de beoogde natuurdoelen in reguliere agrarische bedrijfsvoering
- Dit is in het verleden versterkt door een tijdelijke sluiting van SKNL en lage inrichtingskosten
- Grondeigenaren willen in de meeste gevallen vervangende grond. Er is echter een tekort in beschikbaarheid van geschikte ruilgronden in portefeuille.
- Beperkte grondmobiliteit en stijgende grondprijzen.
- De "zwaardere" natuurdoeltypes moeten nu gerealiseerd worden
- Er is geen flexibiliteit in begrenzing; de te realiseren hectares liggen vast en er is geen ruimer zoekgebied.
- Volgende het beleidskader Perspectief voor het Landelijk Gebied, is de inzet van het onteigeningsinstrument voor het realiseren van de Ontwikkelopgave Natuur uitgesloten.

In de maatregelenpakketten, zie § 2.3.1, is getracht deze beperkingen zoveel mogelijk op te heffen.

2.2.1. Gevolgen en risico's van het niet behalen van de ontwikkelopgave

Het niet volledig realiseren van de ontwikkelopgave betekent dat de afspraken die gemaakt zijn in het kader van het Natuurpact geen gestand gedaan worden. Omdat deze afspraken breed zijn, ze gaan over een veelheid van onderwerpen, is het niet zonder meer te voorspellen wat de gevolgen hiervan zijn. Om dit goed te kunnen bepalen zijn overleggen nodig met het Rijk en IPO.

Het niet (tijdig) realiseren van het NNN heeft ook gevolgen voor de biodiversiteit. Realisatie van het NNN is het belangrijkste instrument om de achteruitgang van de biodiversiteit te stoppen en de natuur te herstellen. En kan ook een belangrijke rol hebben als verdediging in rechtszaken.

Om vergunningen te kunnen verlenen is veel nodig. Met name op het gebied van vermindering van emissies. Maar parallel daaraan is het nodig dat de natuurkwaliteit verbetert. Niet realiseren van het NNN zal daarom een negatieve impact hebben op het kunnen onderbouwen van vergunningen en het pareren van intrekkingsverzoeken.

2.3. Beheersmaatregelen

Op basis van de gemaakte analyse moeten we concluderen dat de met het Rijk gemaakte afspraken over het realiseren van de ontwikkelopgave met het huidige realisatietempo en het huidige ingezette instrumentarium geen gestand gedaan te kunnen worden. We zijn dus niet klaar in 2027.

Om toch nog een zo groot mogelijk deel van de opgave te kunnen realiseren in 2027 én om de overige opgave na 2027 alsnog te realiseren is het nodig om aanvullend instrumentarium in te zetten. Naast zoveel mogelijk doelbereik zal dit kunnen bijdragen in de eventuele onderhandelingen met het Rijk over het vervolgtraject.

Er is een groot aantal instrumenten in ogenschouw genomen die bij zouden kunnen dragen aan een versnelling van de realisatie van de ontwikkelopgave. Hieronder is dit, verwoord in een viertal pakketten. Het eerste scenario behelst het doorgaan op de huidige voet. Elk volgend scenario is een optelling van de voorgaande scenario's.

2.3.1. Pakket 0: Voortzetten huidige praktijk

Dit pakket behelst het voortzetten van de huidige handelingspraktijk op basis van vrijwilligheid en de huidige inzet van het provinciale apparaat. Zoals hiervoor is afgeconcludeerd leidt dit niet tot realisatie van de opgave en niet tot realisatie van het provinciaal beleid.

2.3.2. Pakket 1: Basispakket

Dit pakket bestaat voornamelijk uit het doorzetten van de huidige maatregelen en werkwijze, aangevuld met het verder vergroten van de ruilportefeuille en het actief starten van de ruilingen.

a. Het inzetten en verder uitbreiden van de ruilportefeuille

Met de reeds aangekochte ruilgronden kan het gebiedsproces worden opgestart op de locaties waar in beginsel voldoende ruilgronden zijn verworven. Gelijkijdig dient de ruilportefeuille verder aangevuld te worden in de nabijheid van de locaties waar opgaven zijn gelegen.

Op het uitbreiden van de ruilportefeuille zijn enkele randvoorwaarden van toepassing en van invloed op de slagvaardigheid bij het verwerven als ook het inzetten van ruilgronden, onderstaand de meest voornamelijk randvoorwaarden:

1. Beschikbaarheid van middelen als ook de onvoorwaardelijke bestuurlijke intentie om ruilportefeuille daadwerkelijk te kunnen uitbreiden. Motie 2978 "Middelen uit Natuurpact alleen inzetten voor dat doel" is geen belemmerende factor voor de aankoop van ruilgronden.
2. De aankoop van ruilgronden kan ten laste worden gebracht van de ontwikkelopgave Natuur zolang de financiering niet op een andere wijze is georganiseerd (voorzien via het verruimen van het krediet anticiperende aankopen; GS-nota volgt medio 2025). Bij het activeren / ophogen van het krediet worden de aangekochte ruilgronden intern verrekend tegen de oorspronkelijke kostprijs.

b. Het verhogen van de SKNL-inrichtingskosten.

Op dit moment is er slecht sprake van een basisvergoeding (€ 8.600 per ha) binnen de SKNL voor het inrichten van gronden. Naar verwachting zal het ophogen van de inrichtingskosten naar de werkelijke benodigde kosten om het natuurdoeltype uit het Natuurbeheerplan te realiseren, de SKNL-deelname aantrekkelijker maken. Dit wordt nader uitgewerkt in een aanvullend GS-besluit.

c. Overleg met het Rijk over de realisatietermijn en financiën.

Dit pakket bevat ook het samen met IPO en andere provincies initiëren van ambtelijk overleg met LVVN. Dit is nodig omdat dat de eindtermijn van 2027 niet gehaald zal worden en er dus nadere afspraken nodig

zijn aanvullend op het Natuurpact. Meest voor de hand liggend is, om in te zetten op een realisatietermijn van 2030. Daar er in dit jaar ook diverse doelen uit de EU-Herstelverordening gerealiseerd moeten zijn. Het zal derhalve voor LVVN relatief gemakkelijk zijn om deze data met elkaar in overeenstemming te brengen. Ook over de financiën zal overlegd moeten worden. Dit wordt hieronder verder uitgewerkt.

2.3.3. Pakket 2: Verdergaande maatregelen (vrijwillig)

Dit pakket bevat de lichtere maatregelen die binnen het niet-wettelijke instrumentarium te vatten zijn. Dit pakket komt boven op het basispakket.

d. Verruimen zoekgebied voor verwerving en inrichting: toevoegen 400 ha C2

Binnen het NNN liggen nog landbouwgronden die niet voorzien zijn om met de ontwikkelopgave te realiseren. Dit zijn de zogenaamde "C2 gronden". Het toevoegen van een deel van deze "C2 gronden" maakt dat er mogelijk ruimer zoekgebied is om de ontwikkelopgave te realiseren. De totale voorraad C2 bedraagt ca 734 ha. Van deze voorraad C2 hectares is een deel niet direct te relateren aan N2000 gebieden. Naar schatting is ca 400 ha wel te relateren aan N2000 en VHR-waarden. Het realiseren van deze hectares in plaats van een deel van de C1 gronden leidt niet tot wezenlijke wijzigingen in het kwalitatief doelbereik. Alle toe te voegen hectares zijn gelegen in de directe omgeving van N2000 gebieden en dragen daarmee bij aan het realiseren van de VHR-opgave. Zo ontstaat een zoekgebied van ca 1300 ha voor de resterende opgave van 892 ha. Voor de duidelijkheid; hiermee wordt het zoekgebied vergroot, maar niet de opgave. Immers het aantal ha binnen NNN die worden gerealiseerd en de VHR-waarden zijn leidend. Na realisatie van deze ontwikkelopgave resteren nog C1 gronden, immers het zoekgebied is groter dan de opgave. Eventuele realisatie van aanvullende hectares natuur, bijvoorbeeld in het kader van een Geborgde Aanpak Stikstof (VHR areaalopgave) vergt aanvullende besluitvorming en financiering en maakt geen deel uit van de besluiten van deze nota.

Er zal een nadere analyse gemaakt moeten worden van welke gronden precies in aanmerking komen. Voorts vergt dit een aanpassing van het Natuurbeheerplan zodat ook daadwerkelijk het SKNL-instrumentarium ingezet kan worden.

Het vergroten van het zoekgebied betekent dus ook dat een aantal hectares C1 gebied (nu prioritair te verwerven en in te richten) nu niet gerealiseerd zullen worden. De verwachting is dat dit een beperkte invloed zal hebben op het ecologisch doelbereik van de ontwikkelopgave. Dit is echter lastig precies te duiden.

Voor uitzonderingen (kleine herbegrenzingsen) kan via het natuurbeheerplan overigens een uitzondering gemaakt worden die achteraf in de POVI / omgevingsverordening wordt verwerkt.

e. Vrijwillige kavelruilprojecten.

Geadviseerd wordt om de inzet van het instrument vrijwillige kavelruil te intensiveren omdat het kan bijdragen aan het verwezenlijken van de opgave (onder meer via inbreng van de aangekochte ruilgronden). Wellicht ten overvloede, uitdrukkelijke voorwaarde om het instrument succesvol te kunnen toepassen is het beschikbaar hebben van ruilgronden (zie onderdeel a. Ruilportefeuille).

f. Landinrichting

Het landinrichtingsinstrumentarium is onderdeel van de instrumentenkoffer om doelen in het landelijk gebied te realiseren. Het vergt nadere uitwerking en verdieping hoe, waar en wanneer dit instrument

ingezet kan worden. Los van bovenstaande is het advies om het instrument pas in te zetten indien de opgaven (landbouw, natuur, water, landschap etc.) integraal in beeld zijn. Het versnellen van de Ontwikkelopgave met dit instrument is daarmee op dit moment lastig te verwezenlijken. Om het instrument te kunnen toepassen is het beschikbaar hebben van ruilgronden essentieel en hangt zodoende samen met het instrument a. *Het vergroten van de ruilportefeuille.*

Aangedragen landinrichtingsinitiatieven worden overigens wel op merites beoordeeld. Zo hebben een aantal stakeholders bottom – up (m.n. agrariërs) binnen een aantal (deel-) gebieden, aan de Provincie Limburg gevraagd om regie en sturing te pakken binnen de gebiedsopgave (bv. in de Gedeelde Peel). Ook omdat hun bedrijfsvoering (en daarmee het perspectief van de onderneming) zonder keuzes/plannen, binnen afzienbare tijd kan worden geraakt. Conform bovenstaande vergt toepassing van het instrumentarium ook in deze gevallen een nadere uitwerking en onderbouwing per casus.

2.3.4. Pakket 3: Meest vergaande pakket (verplichtend)

Dit pakket vult pakket 2 verder aan en zet in op het volledig verplichtend instrumentarium (onteigening) en daaraan gekoppeld de inzet van volledige schadeloosstelling.

g. Onteigening

In het beleidskader Perspectief voor het Landelijk Gebied is de inzet van het onteigeningsinstrument voor het realiseren van de Ontwikkelopgave Natuur uitgesloten (paragraaf 4.5.1). Met het uitsluiten van het instrument “onteigening” is het toepassen van het principe van volledige schadeloosstelling eveneens geblokkeerd.

Het gericht inzetten van het onteigenings-instrumentarium kan er voor zorgen dat de realisatiesnelheid van de aankopen wordt verhoogd, al is niet duidelijk of deze maatregel leidt tot volledige realisatie van de Ontwikkelopgave in 2030. Dit heeft te maken met de doorlooptijd van processtappen in het onteigeningsinstrument.

2.3.5. Financiële gevolgen

Op dit moment zijn er als gevolg van het lage realisatietempo geen financiële issues; er zijn voldoende middelen in kas en in het vooruitzicht om het huidige tempo voort te zetten. Door de keuze voor één of meer scenario's zal het realisatietempo omhoog gaan. Indien scenario's 1 en 2 worden gerealiseerd en ze verlopen conform de prognoses treden er tot 2027 géén tekorten op. Zoals onderstaande tabel laat zien. In deze berekeningen zijn toekomstige kostprijsstijgingen, ophoging van de inrichtingskosten en indexering meegenomen.

Modelberekeningen laten zien dat als de volledige opgave gerealiseerd wordt, op enig moment de beschikbare middelen uitgeput zullen raken.

		Oor- spronkelijke opgave	Pakket 0 (lopend tot 2027)	Pakket 1 (lopend tot 2030)	Pakket 2 (lopend tot 2030)	Pakket 3 (lopend tot 2030)
Realisatie 2027	Afgewaardeerd		1922 ha	2049 – 2196 ha	2196 – 2319 ha	2244 – 2329 ha

	Ingericht		2623 ha	2764 – 2819 ha	2919 – 2929 ha	2854 – 2909 ha**
Restopgave	Af te waardenen	2600 ha	678 ha	431 – 506 ha	281 – 431 ha	281 – 356 ha
	In te richten	3431 ha	808 ha	612 – 677 ha	502 – 612 ha	522 - 577 ha
Rest budget na 2027 nog voldoende voor:			133 ha	97 – 115 ha	25- 70 ha	
Tekort bij gehele realisatie ontwikkelopgave			Ca €37 mln	Ca €37 mln	Ca €42 mln	> €42 mln.

** Dit getal suggereert dat VSS met ultimo onteigening minder resultaat oplevert dan het vrijwillig instrumentarium. Dit klopt voor het jaar 2030 en heeft te maken met langere doorlooptijden van procedures. Ná 2030 wordt er wel een hoger doelbereik gerealiseerd.

Dit potentiële tekort ontstaat door een drietal oorzaken. Ten eerste is er sprake van gestegen grond- en inrichtingsprijzen ten opzichte van de situatie in 2013, toen de opgave is gestart. Deze is hoger dan de reguliere prijsstijging. Ten tweede is er géén indexering toegepast op de middelen die beschikbaar zijn gesteld vanaf 2013. Het gaat om een bedrag van ca € 13,7 mln. Ten derde zijn op verschillende momenten middelen uit de ontwikkelopgave ingezet voor andere natuur- en waterdoelen. Een deel van deze middelen passen wel binnen doelen van het Natuurpact, maar zijn niet specifiek gericht op de ontwikkelopgave. Dit gaat om ca € 30,4 mln.

Dit eventuele tekort in de toekomst is voor nu geen probleem omdat op elk moment gestopt kan worden met de realisatie van de opgave. Er is derhalve geen financieel risico. De binnen de ontwikkelopgave te realiseren hectares zijn onderling uitwisselbaar, waardoor er geen risico is dat er zonder verdere prioritering verminderd doelbereik is. Dit staat dus ook niet in de weg om per direct aanvullend instrumentarium in te zetten.

Omdat het wel realistisch is dat bij een hoger realisatietempo op enig moment in de rode cijfers gedoken wordt, voordat de gehele opgave is gerealiseerd, is het wel goed om nu ook financiële scenario's te ontwikkelen. Derhalve is hieronder een aantal beheersmaatregelen opgesomd.

a. Zoeken naar aanvullende middelen

Het ligt voor de hand om als eerste met het Rijk in overleg te gaan over de tekorten. Uit ambtelijke overleggen is gebleken dat meer provincies een tekort voorzien. Soms zelfs al op korte termijn. Specifiek voor Limburg betekent dit wel dat we een sluitend overzicht moeten hebben op de inzet van de middelen, de benodigde middelen, inclusief een verantwoording over de middelen die voor andere doelen zijn ingezet. Hierbij moeten we het inzetten van middelen voor andere (Natuurpact) doelen en de indexering in betrekken.

b. Gebruiken van toekomstige stortingen provinciefonds

De middelen voor de ontwikkelopgave worden gestort in het provinciefonds. Dit betreft in principe structurele middelen voor natuurherstel die ook doorlopen na 2027 (en 2030). Dit biedt de mogelijkheid om de kosten te dekken uit middelen die later via het provinciefonds ontvangen zullen worden. Hiertoe dient dan wel een constructie worden gemaakt die de toekomstige middelen koppelt aan de ontwikkelopgave.

c. Alleen afwaarderen, later inrichten

Indien er tekorten zijn of dreigen zou er gekozen kunnen worden om gronden alleen af te waarderen en pas op langere termijn de gronden in te richten. Dit zou kunnen via de constructie die onder b. beschreven is of met andere middelen die nog gezocht moeten worden.

d. Reparatie binnen de provinciale begroting.

Indien er gekozen wordt voor een langere uitvoeringstermijn moet de provinciale begroting sowieso aangepast worden omdat de middelen uit het provinciefonds voor de Ontwikkelopgave dan langer op de begroting moeten staan. Daarnaast moet dan ook bezien worden hoe omgegaan wordt met het tekort dat ontstaan is door het uitgeven van middelen aan andere (Natuurpact)doelen en de indexering.

Na een keuze voor een van de scenario's kunnen de gewenste keuzes verder worden uitgewerkt.

2.3.6. Relatie met de aanpak van de stikstofproblematiek

In het kader van het oplossen van de stikstofproblematiek en het weer mogelijk maken van vergunningverlening, levert de ontwikkelopgave ook een bijdrage. Het inzetten op het versnellen van de realisatie van de ontwikkelopgave levert een bijdrage aan het herstel van stikstofgevoelige natuur en kan daarmee een factor zijn in een geborgde aanpak stikstof onder het onderdeel natuurherstel. Daarnaast betekent het inrichten van percelen als natuur, door het stoppen van bemesting, ook dat de stikstofemissie (beperkt) wordt verminderd. In de geborgde stikstofaanpak worden beide zaken verder uitgewerkt en meegenomen.

2.3.7. Uitvoeringscapaciteit

Afhankelijk van het gekozen scenario is er sprake van een intensivering van de inzet van het ambtelijk apparaat. Bezien moet worden hoe deze opgave binnen de huidige capaciteit opgevangen kan worden. De verwachting is dat dit niet mogelijk is bij een verdere intensivering van de ontwikkelopgave. Bij het basispakket is de verwachting dat er al extra capaciteit noodzakelijk is voor de uitvoering. Het gaat met name om: 1. hogere inzet van grondspecialisten bij overleggen met grondeigenaren bv. voor ruilingen en aankoop van ruilgrond, 2. Inzet van inrichtingsspecialisten voor de inrichting van verworven gronden en 3. Uitvoeringscapaciteit voor de SKNL.

Na keuze voor een van de scenario's kan dit nader uitgewerkt worden.

2. Bestuurlijke aandachtspunten

Het Rijk is op de hoogte van het feit dat Limburg middelen uit de ontwikkelopgave voor andere (Natuurpact)doelen heeft ingezet. Dit zal op enig moment een item worden. Onzeker is hoe het Rijk zal reageren. Worst case is het terugvorderen van de middelen door het Rijk. Het is dus zaak om voorafgaand aan de eventuele gesprekken met het Rijk goed in beeld te brengen hoe met dit gegeven omgegaan wordt. (Zie § 1.2.1)

Gelet op de jaarlijkse rapportages (de VRN) is niet uitgesloten dat het Rijk met de gezamenlijke provincies in overleg zal willen treden over de voortgang van de ontwikkelopgave.

In het coalitieakkoord “Elke Limburger telt” en in het beleidskader “Perspectief voor het landelijk gebied” is opgenomen dat het instrument onteigening niet zal worden ingezet voor natuur- en stikstofdoelen. Derhalve wordt nu niet geadviseerd dit instrument in te zetten. Wel wordt erop gewezen dat dit instrument ultiem kan leiden tot volledig doelbereik en realisatie van de ontwikkelopgave.

Recent is een tweetal gerechtelijke uitspraken gedaan inzake het stikstofdossier. De gevolgen voor het beleid op het gebied van natuurherstel en stikstofemissie worden momenteel in beeld gebracht. Mocht het zo zijn dat deze uitspraken onverhoeds nopen tot herziening van het beleid rond de ontwikkelopgave (geborgde aanpak) dan nemen we eventuele voorstellen mee in de besluitvorming rond dat dossier. Daar het stikstofdossier een complex dossier betreft is het voorstel hier niet op te wachten en de maatregelen voorgesteld in deze nota wel per direct op te pakken.

Bij deze nota is een mededeling portefeuillehouder gevoegd, waarmee ook de Tiende Voortgangsrapportage Natuur, opgesteld door Bij12, aan de Staten wordt aangeboden. De in dit rapport genoemde cijfers voor Limburg over de voortgang van de ontwikkelopgave in 2024 stemmen overeen met de cijfers in deze onderhavige nota.

3. Lobby – aspecten

In overleggen met het Rijk kan gewezen worden op de problematiek rond de realisatie van de ontwikkelopgave. Voorgesteld wordt om de overleggen eerst ambtelijk te voeren.

4. Relatie met Programmabegroting

De ontwikkelopgave maakt deel uit van het beleidskader Perspectief voor het landelijk gebied, onderdeel 1.1 Natuur en landschap.

5. Juridische aspecten

Het Natuurpact bevat afspraken tussen Rijk en Provincie over de uitvoering van de natuuropgave. Dit betreft een niet vrijblijvende inspanningsverplichting, gericht op het realiseren van concrete ambities. De Staat kan de provincies aanspreken op het niet (tijdig) realiseren van de ambities.

Gezien de gemaakte afspraken zijn de provincies verplicht de verkregen middelen aan te wenden voor de beoogde doelen, in dit geval het afwaarderen, inrichten en beheren van het natuurnetwerk.

De realisatietermijn (2027) moet, eveneens gezien de afspraken, gezien worden als een harde termijn.

Bovenstaande leidt tot de conclusie dat indien afspraken niet nagekomen kunnen worden, in overleg getreden moet worden met het Rijk. Deze actie is derhalve opgenomen in scenario 1.

6. Inkoop- en aanbestedingsaspecten

-

7. Financiële en cofinancieringsaspecten

Zie § 2.3.5. Indien meer hectares gerealiseerd worden dan de huidige prognoses laten zijn kunnen er tekorten optreden. Eventuele beheersmaatregelen zijn ook in deze paragraaf benoemd. Dit wordt later nader uitgewerkt. Zie beslispunt 3c (SKNL) en beslispunt 5.

Van belang is dat er geen actuele tekorten zijn en dat als deze wel dreigen op te treden in de toekomst, de verwerving en inrichting van gronden per direct stopgezet zou kunnen worden als er geen zicht is op een oplossing van de financiële issues.

Mochten er door de versnellingsacties meer hectares gerealiseerd worden, dan heeft dit ook gevolgen voor de te betalen beheervergoedingen in het kader van de SNL-regeling. Hier vindt dan een versnelde opbouw plaats, waardoor de kosten toenemen.

Bij het eventueel inzetten van middelen van de periode na 2027 voor afwaardering en inrichting moet ook bezien worden welke effecten dit heeft op de middelen voor natuurbeheer in die periode.

8. Relatie met aanpak coronacrisis

-

9. Arbeidsmarktbeleid

-

10. Effecten op CO₂ en stikstof emissies (effecten op klimaat en biodiversiteit/beschermde natuur)

Gerealiseerde hectares natuur en bos dragen beperkt bij aan het verminderen van de stikstofemissie doordat hier niet meer bemest wordt. Dit betreft ca 10-20 kg/ha/jr. Nieuwe natuur, met name nieuwe bossen en hoogvenen leggen CO₂ vast.

11. Digitalisering & data governance

-

12. Formatieve aspecten

Zie § 2.3.6 Afhankelijk van de gekozen strategie zullen de formatieve consequenties nader uitgewerkt worden in een plan van aanpak (beslispunt 3b). Indicatief zal er mogelijk sprake zijn van 3 a 4 extra FTE's waarbij bezien moet worden of deze binnen de bestaande formatie gevonden kunnen worden.

13. Samenwerking/afstemming andere clusters

Deze nota is vanuit het programma opgesteld in samenwerking met PLA, GVG, NW, FIN

14. Voorstel:

1. Per direct te starten met de maatregelen uit pakket 1 en 2. Pakket 3 wordt nu niet ingezet.
2. Het instrument SKNL zodanig te wijzigen dat de reële inrichtingskosten betaald kunnen worden en dit separaat ter besluitvorming in GS aan te bieden.
3. De benodigde extra middelen voor het verruimen van de ruilportefeuille mee te nemen in het in voorbereiding zijnde Statenvoorstel met betrekking tot de verhoging van het krediet

anticiperende aankopen. Tot de uitbreiding van het krediet de aankopen van de ruilgronden ten laste te blijven brengen van het krediet Ontwikkelopgave FCL 82000.

4. Jaarlijks de voortgang van de ontwikkelopgave als gevolg van de ingezette instrumenten te monitoren en te evalueren via de reguliere P&C cyclus.
5. Via reguliere overleggen rond o.a. de Voortgangsrapportage Natuur met het Rijk en IPO in overleg te blijven.
6. Provinciale staten te informeren met bijgaande mededeling portefeuillehouder inzake de intensivering van de Ontwikkelopgave en de Tiende Voortgangsrapportage Natuur.
7. Te onderzoeken hoe de restantopgave op langere termijn na 2027 financieel gedekt kan worden en hiertoe een voorstel te doen bij de begroting 2027
8. Te besluiten deze GS-Nota actief openbaar te maken.